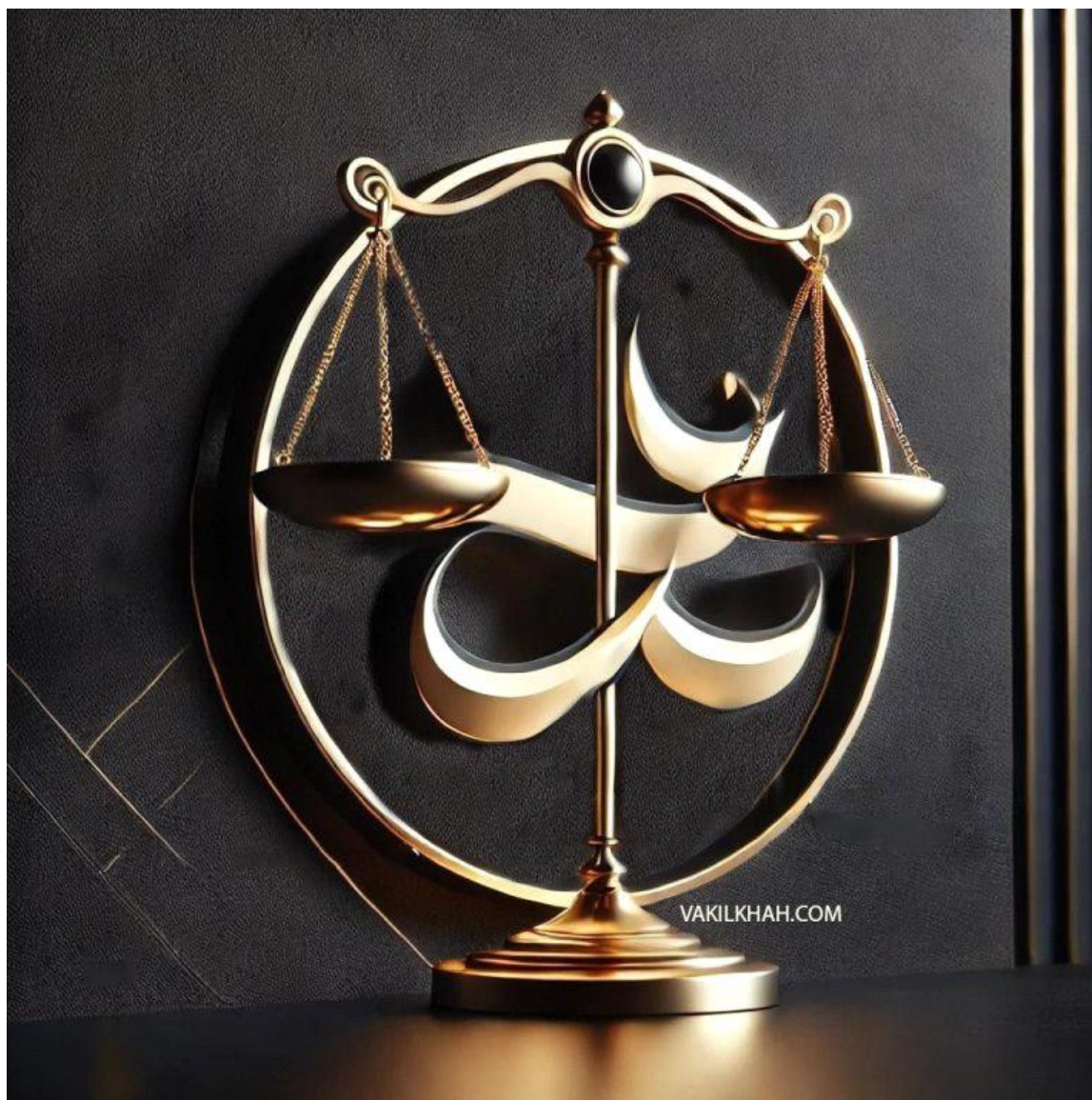

وکیل خواه

انحلال نکاح در حقوق ایران

تالیف: دکتر علیرضا برجی

VAKILKHAH.COM

انحلال نکاح در حقوق ایران

چکیده:

وقتی عقد نکاح اعم از دائم و موقت بین مرد و یک زن صورت می‌گیرد می‌گوئیم، این دو با وقوع عقد، زن و شوهر هستند و زوجیت، بین آنها کاملاً تحقق یافته است. حال اینکه آیا امکان برهم زدن این عقد (عقد نکاح) پس از وقوع آن وجود دارد؟ در پاسخ باید گفت عقد نکاح با به وجود آمدن شرایطی، موجبات انحلال آن فراهم و عقد نکاح منحل می‌شود که در اصطلاح به آن می‌گوئیم انحلال نکاح.

در این مقاله قصد داریم موارد و شرایط انحلال نکاح را در حقوق ایران بررسی کنیم

کلید واژه: انحلال نکاح، عقد، نکاح دائم، نکاح موقت (منقطع)، طلاق، فسخ نکاح، بذل مدت

قانون مدنی، قانون حمایت از خانواده

مقدمه ای بر انحلال نکاح در ایران:

نهاد خانواده به عنوان یکی از اساسی ترین ارکان جامعه، تحت حمایت قوانین و مقررات مختلفی قرار دارد. در ایران، نکاح یا ازدواج یک عقد لازم محسوب میشود که حقوق و تکالیف متقابلی را برای زوجین ایجاد میکند. با این حال، در برخی شرایط ممکن است ادامه زندگی مشترک برای طرفین ناممکن یا نامطلوب شود. در چنین مواردی، قانونگذار راهکارهایی را برای انحلال نکاح پیش بینی کرده است.

انحلال نکاح در حقوق ایران به سه صورت انجام میشود:

طلاق، فسخ نکاح و بذل مدت در نکاح موقت. طلاق به عنوان رایج ترین شیوه انحلال نکاح، معمولاً به اراده مرد انجام میشود، اما در شرایطی خاص، زن نیز میتواند درخواست طلاق دهد. فسخ نکاح نیز در مواردی که یکی از شرایط اساسی ازدواج دچار خلل شده باشد، همچون تدلیس یا وجود عیوب خاص در زوجین، قابل اعمال است. علاوه بر این، در نکاح موقت، زوج میتواند با بذل مدت باقیمانده، ازدواج را منحل کند.

قوانین مربوط به انحلال نکاح در ایران، تحت تأثیر فقه اسلامی و مقررات مدنی قرار دارد و تلاش شده است تا در عین حفظ استحکام خانواده، حقوق و مصالح طرفین نیز مورد توجه قرار گیرد. با این حال، برخی چالشهای اجتماعی و حقوقی در این حوزه همچنان مطرح هستند که نیاز به بررسی و اصلاحات قانونی دارند.

موارد انحلال نکاح :

بر اساس ماده ۱۱۲۰ ق. مدنی ، عقد نکاح با طلاق ، به فسخ ، و یا بذل مدت در عقد منقطع منحل می گردد

طلاق :

طلاق یکی از اسباب انحلال نکاح است، در لغت به معنای آزاد کردن و رها کردن است و از نظر حقوقی طلاق عبارت است از انحلال نکاح دائم، بنابراین در عقد منقطع (موقت) طلاق جاری نیست بلکه انحلال آن تابع شرایط خود است که توضیح داده خواهد شد . طلاق در اصطلاح شرعی عبارت است از زائل نمودن قید و پیوند نکاح با صیغه مخصوص.

موارد طلاق:

برابر ماده ۱۳۳ قانون مدنی ،مرد میتواند با رعایت شرایط مقرر در این قانون به دادگاه مراجعه و تقاضای طلاق همسرش را بنماید. سوال اینکه آیا طلاق فقط توسط مرد میتواند صورت گیرد؟ باید گفت که قانون گذار با توجه به شریعت اسلام ،در مواد ۱۱۳۰، ۱۱۱۹، ۱۲۹ قانون مدنی اجازه داده است که زن در صورت داشتن شرایط مقرر در قانون از دادگاه تقاضای طلاق نماید علاوه بر موارد ذکر شده زن و شوهر میتوانند با توافق از یکدیگر جدا شوند که اصطلاحاً به آن طلاق توافقی می گویند.

فسخ نکاح

مطابق ماده ۱۲۰ قانون مدنی یکی دیگر از موارد انحلال نکاح، فسخ نکاح است. فسخ از نظر لغوی به معنای منحل کردن، زایل کردن، ناقص کردن است. در اصطلاح حقوقی با توجه به ریشه معنای لغوی آن، فسخ عبارت است از منحل کردن عقد برای فسخ کردن عقد در حقوق برای آن شرایطی قائل شده است. فسخ نکاح با طلاق کاملاً متفاوت است و هر یک، از موارد انحلال نکاح می باشند همانگونه که برای طلاق شرایطی لازم است برای فسخ نکاح نیز وجود شرایطی لازم و ضروری است.

تفاوت فسخ نکاح و طلاق

فسخ نکاح، طلاق نیست، اگرچه از جهت داشتن عقد یکسان هستند ولی در مواردی با هم متفاوت هستند.

- ۱- در طلاق، صیغه طلاق لازم است، اما در فسخ لازم نیست.
- ۲- اگر مرد، همسر خود را قبل از نزدیکی طلاق دهد مهریه نصف میشود در حالیکه در فسخ نکاح قبل از نزدیکی بطور کلی مهریه به زوجه تعلق نمی گیرد. (جز در عنن)
- ۳- در صحت طلاق شرایط خاصی برای زن مطرح است، مثل اینکه زن در ایام پاک از قاعدگی باشد ولی در فسخ این چنین نیست.
- ۴- در طالق وجود دو شاهد ضروری است ولی در فسخ لازم نیست.

موارد فسخ عبارتند از:

- ۱- جنون هر یک از زوجین (ماده ۱۲۱ قانون مدنی)
- ۲- خصاء (کوبیدگی دستگاه تناسلی مرد) ماده ۱۲۲ قانون مدنی
- ۳- عنن (کوتاه بودن آلت تناسلی مرد که از حد متعارف کوتاه باشد) ماده ۱۲۲ قانون مدنی
- ۴- مقطوع بودن آلت تناسلی (ماده ۱۲۲ قانون مدنی)
- ۵- قرن ، (استخوانی در فرج زن که مانع زناشویی باشد) ماده ۱۲۳ قانون مدنی

۶- جذام (بیماری مسری پوستی در زن) ماده ۱۱۲۳ قانون مدنی

۷- برص (پیسی زن) ماده ۱۱۲۳ قانون مدنی

۸- افضاء (مجرای بول و حیض در زن یکی باشد) ماده ۱۱۲۳ قانون مدنی

۹- زمین گیری (زمین گیر شدن زن) ماده ۱۱۲۳ قانون مدنی

۱۰- نابینائی هر دو چشم زن ماده ۱۱۲۳ قانون مدنی

بذل مدت :

یکی دیگر از موارد انحلال نکاح بذل مدت است، مطابق ماده ۱۰۷۵ قانون مدنی نکاح وقتی منقطع است که برای مدت معینی واقع شده باشد. بنابراین در انحلال نکاح منقطع ، بذل مدت یعنی بخشیدن مدت زمان باقی مانده از طرف مرد، برای زن است. در نتیجه مرد هر وقت اراده نماید میتواند مدت باقی مانده را به زن ببخشد که در این صورت انحلال نکاح منقطع اتفاق می افتد.

فوت زن یا مرد

یکی دیگر از موارد انحلال نکاح که در قانون مدنی صراحتاً " به آن اشاره نشده است فوت زن یا مرد است که به طور قهری نکاح منحل میشود. از دیگر موارد انحلال نکاح فرد غایب مفقودالاثر است که مطابق مقررات قانون مدنی زن یا مرد میتواند تقاضای طلاق نماید.

دفتر وکالت وکیل خواه

علیرضا برجی